

DE VOORTGEZETTE EDUCATIE VAN REGISTERACCOUNTANTS

door H. Winkelmeijer

Dat door het Nederlands Instituut van Registeraccountants reeds gedurende een aantal jaren gerichte aandacht wordt besteed aan de voortgezette educatie van haar leden, blijkt onder meer uit het feit dat het bestuur in 1971 de Commissie Permanente Educatie Registeraccountants (COPER) instelde, die tot opdracht kreeg „*Adviseren aan het bestuur over alle maatregelen teneinde te bereiken dat de voor de uitoefening van het accountantsberoep nodige deskundigheid in overeenstemming blijft met de zich ontwikkelende behoeften*”.

Het door COPER uitgebrachte rapport werd in De Accountant van januari 1974 gepubliceerd. Het lijkt spijtig dat in de vakpers geen of nauwelijks reacties op het gedegen COPER-rapport zijn verschenen. Daar de beroepsgenoten grote belangstelling tonen voor de sindsdien door het Instituut op het terrein van de voortgezette educatie georganiseerde activiteiten kan dit zwijgen worden uitgelegd als een bewijs dat de leden met de conclusies van COPER instemmen. De grote belangstelling van de leden van het Instituut blijkt zowel uit het aantal aanmeldingen voor de georganiseerde cursussen e.d. als uit het feit dat vrijwel nimmer tevergeefs een beroep op leden wordt gedaan als om een bijdrage wordt gevraagd aan de voorbereiding van deze activiteiten.

De belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit het COPER-rapport zijn als volgt samen te vatten.

- Voortgezette educatie is voor iedere registeraccountant een dwingende eis. Het invoeren van te *controleren verplichtingen* die een zeker minimum-effect moeten waarborgen en van bijpassende *sancties* heeft zowel argumenten pro als contra. De COPER concludeerde dat er voorshands onvoldoende grond is de huidige situatie (geen *verplichte* voortgezette educatie) te wijzigen.
- Teneinde echter voor de beroepsgenoten en het maatschappelijk verkeer duidelijk te maken dat voortgezette educatie voor registeraccountants niet vrijblijvend is, beval COPER het Nivra-bestuur aan de leden een officiële aanbeveling te doen, waarin een redelijk te achten minimale tijdsbesteding ten behoeve van hun voortgezette educatie wordt aangeduid. COPER kwantificeerde de minimale inspanning, die niet als een soort verplichte vrijetijdsbesteding doch als een onderdeel van de werktijd dient te worden beschouwd, op circa 200 werkuren per jaar. COPER zag geen redenen de aanbeveling van het bestuur te beperken tot registeraccountants in de controlerende functie. Ook voor de overige collega's is voortgezette educatie onmisbaar: de noodzaak vloeit immers met name voort uit het niveau waarop de registeraccountant in het algemeen werkt. Wel achtte COPER het op *praktische* gronden doelmatig prioriteit te geven aan een programma dat is afgestemd op de behoeften van registeraccountants in de controlerende functie en de daarmee onmiddellijk samenhangende adviesfunctie; tot deze groep behoren zowel externe, interne als overheidsaccountants. Op langere termijn zal aandacht

moeten worden besteed aan programma's voor voortgezette educatie van de overige beroepsgenoten.

- De voortgezette educatie dient te voorzien in de onvermijdelijke leemten in de genoten opleiding, in de slijtage van het deskundigheidspakket alsmede in het voortdurend wijzigen van het benodigde deskundigheidspakket.
- COPER wees op de grote betekenis van een samenwerking op het gebied van voortgezette educatie tussen accountantskantoren, accountantsdiensten en het Instituut. Deze samenwerking zal kunnen leiden tot kwalitatieve verbetering van reeds bestaande programma's, ruimere mogelijkheden voor iedere belanghebbende en tot besparing van kosten. Om verspilling van krachten te voorkomen werd gewezen op de noodzaak van samenwerking met anderen die programma's van voortgezette educatie aanbieden.
- Er werd de aanbeveling gedaan te streven naar een grote variatie van cursussen, conferenties e.d. van verschillende omvang en met in het algemeen beperkte tijdsduur (b.v. één à vijf dagen). De voorkeur werd uitgesproken voor cursussen e.d. waarin kleine deelgebieden aan de orde worden gesteld. Aan de toepassing van moderne technieken (b.v. geluidsbanden) dient aandacht te worden besteed.
- Tenslotte dient in deze - uiteraard te beperkte - samenvatting van het COPER-rapport te worden vermeld dat de commissie de aanbeveling deed om binnen het bureau van het Instituut een afzonderlijke eenheid te creëren die tot taak heeft de activiteiten op het terrein van de voortgezette educatie van registeraccountants te (doen) voorbereiden en tot uitvoering te (doen) brengen.

Het bestuur van het Instituut heeft niet getalmd aan een van de voornaamste aanbevelingen van het in januari 1974 gepubliceerde COPER-rapport uitvoering te geven. Reeds op 31 oktober 1974 werd door de toenmalige voorzitter van het Instituut, J. C. Wisse, de uit acht registeraccountants bestaande Commissie Voortgezette Educatie Registeraccountants geïnstalleerd, die de speelse roepnaam VERA kreeg. Aan een andere belangrijke aanbeveling die COPER het bestuur deed - het doen van een officiële aanbeveling aan de leden van het Instituut, waarin een redelijk te achten minimale tijdsbesteding ten behoeve van hun voortgezette educatie wordt aangeduid - heeft het *toenmalige* bestuur geen uitwerking gegeven omdat het op dat moment de tijd daarvoor nog niet rijp achtte en omdat het van oordeel was dat diverse componenten van voortgezette educatie (b.v. het lezen van vakliteratuur) niet kwantificeerbaar zijn.

Door het bestuur werd aan VERA de volgende opdracht verstrekt.

1. Het doen van aanbevelingen aan het bestuur alsmede het ontwikkelen van programma's ter zake van de permanente educatie van registeraccountants. Onder permanente educatie wordt verstaan: alle maatregelen die erop zijn gericht te bereiken dat de voor de uitoefening van het *accountantsberoep* nodige deskundigheid in overeenstemming blijft met de zich ontwikkelende behoeften.
2. Het - na verkregen goedkeuring van het bestuur - doen uitvoeren van deze programma's, die in *eerste instantie* dienen te zijn gericht op de registeraccoun-

tants die optreden als *accountant* (in de zin van de Gedrags- en Beroepsregels Registeraccountants).

3. Het geven van voorlichting aan de leden over de door de commissie ontwikkelde programma's *alsmede* over activiteiten van andere organisaties, voorzover deze activiteiten van belang zijn voor de permanente educatie.
4. Het onderhouden van contacten met en het zonodig deelnemen aan overleg in organen en instellingen die zich bewegen op het terrein van de permanente educatie.

Alvorens in te gaan op de door VERA verrichte werkzaamheden zij vermeld dat het bestuur van het Nivra in de loop van 1976 besloot de leden een aanbeveling ter zake van voortgezette educatie te doen. Aan deze aanbeveling en de door het bestuur daarop gegeven toelichting, die werden gepubliceerd in *De Accountant* van juli-augustus 1976, ontlene wij het volgende.

- Het bestuur is van oordeel dat het noodzakelijk is dat registeraccountants maatregelen treffen die bevorderen dat hun deskundigheid op peil blijft. Voortgezette educatie kan bestaan in het deelnemen aan door het Nivra georganiseerde activiteiten, doch *evenzeer* in het deelnemen aan soortgelijke activiteiten die door accountantskantoren en -diensten danwel door derden worden georganiseerd.
- Het bestuur acht het doelmatig aan de uitgesproken noodzaak een eerste uitwerking te geven die gericht is op de collega's die in een certificerende functie werkzaam zijn. Het bestuur spreekt uit dat de registeraccountant die in de *certificerende functie* werkzaam is, gedurende een *periode van twee jaar minimaal 10 volle dagen* aan voortgezette educatie zou behoren te besteden. Het feit dat het bestuur zich bij de concretisering van de aanbeveling vooralsnog alleen richt tot de collega's die werkzaam zijn in de certificerende functie, houdt uiteraard niet in dat naar het oordeel van het bestuur de overige registeraccountants geen behoefte aan voortgezette educatie zouden hebben.
- Het bestuur achtte het doelmatig ten behoeve van de leden een *scoringstabel* te ontwerpen, aan de hand waarvan deze hun inspanningen ter zake van hun voortgezette educatie kunnen meten. De tabel is in de aanbeveling opgenomen.
- Het bestuur bracht tot uitdrukking dat het vooralsnog niet het voornemen heeft te komen tot een registratie door het Nivra van de scores van de individuele leden op het terrein van hun voortgezette educatie. Tot het invoeren van een *verplichting* tot voortgezette educatie - een ontwikkeling die in een aantal landen kan worden waargenomen - wil het bestuur voorshands evenmin overgaan.

Wij wijzen de lezer er op dat naar het oordeel van COPER de minimale inspanning ten behoeve van de voortgezette educatie zou behoren neer te komen op ca. 200 werkuren per jaar. In de aanbeveling aan de leden kwantificeert het bestuur de minimale tijdsbesteding op ca. 40 uur per jaar. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de voor de deelneming aan de activiteiten noodzakelijke tijd van voorbereiding alsmede het bijhouden van de vakliteratuur in de door het bestuur gegeven kwantificering *niet* zijn begrepen.

Daar het beroep van mening is dat de voortgezette educatie van registeraccountants een noodzaak is en daar het doelmatig is dat de leden in deze behoefte - althans voor een deel - kunnen voorzien middels door het Instituut te organiseren activiteiten, is VERA van mening dat van haar verwacht mag worden dat een flink aantal - naar aard en omvang gevarieerde - cursussen e.d. op de markt worden gebracht. VERA is van oordeel dat - mits de cursussen e.d. van goede kwaliteit zijn - de markt van haar produkten omvangrijk zal zijn. Indien ieder der ca. 4.000 registeraccountants jaarlijks slechts gemiddeld één dag een VERA-cursus zou bezoeken - waardoor ieder nog slechts 20% van de minimale jaarlijkse portie aan voortgezete educatie verwerkt - dienen programma's voor 4.000 mandagen te worden voorbereid. Ter illustratie: in het verenigingsjaar 1976/77 werden door VERA 9 cursussen en andere bijeenkomsten één of meerdere malen georganiseerd waaraan ca. 600 registeraccountants deelnamen; het aantal mandagen van de deelnemers bedroeg ca. 1.000.

Strikt genomen zou ten aanzien van de keuze de door VERA te brengen stof en van de toe te passen onderwijsmethodieken een fundamentele studie moeten worden verricht alvorens kan worden overgegaan tot het samenstellen van een programma voor de eerstkomende jaren. VERA heeft besloten dit niet te doen en heeft gekozen voor een aanpak die er op gericht is dat zo spoedig mogelijk een (beperkt) programma van kwalitatief goede en zo gevarieerd mogelijke cursussen en conferenties e.d. kan worden aangeboden. Hiertoe werd met grote voortvarendheid de voorbereiding ter hand genomen van cursussen e.d. over onderwerpen waarvan verwacht kon worden dat daarvoor bij de leden voldoende belangstelling zou bestaan. Daarnaast werden ook enkele reeds eerder onder auspiciën van het Nivra ontwikkelde applicatiecursussen in het VERA-programma opgenomen. Uit de omstandigheid dat tot dusverre voor vrijwel alle activiteiten het aantal aanmeldingen het aantal beschikbare plaatsen overtrof moge blijken dat voor het geboden programma bij de leden veel belangstelling bestaat. Hieraan dient te worden toegevoegd dat enkele cursussen waarvoor grote belangstelling bestaat nog niet in voldoende mate konden worden herhaald omdat dit een te groot beslag op de tijd van de docenten zou leggen. Aan de oplossing van dit probleem zal bij voortduring aandacht moeten worden besteed.

Kort nadat de werkzaamheden waren aangevangen deed VERA een verkenning van de markt door in contact te treden met een tiental accountantskantoren en -diensten, waarbij middels een mondelinge enquête werd geïnformeerd naar de aard en de omvang van de voorzieningen die reeds in het kader van de voortgezette educatie zijn getroffen alsmede naar de bestaande, nog niet gerealiseerde behoeften. Aan de desbetreffende collega's werd eveneens gevraagd in hoeverre de bereidheid bestaat te bevorderen dat de aan de kantoren en diensten verbonden collega's in hun behoefte aan voortgezette educatie mede voorzien middels door VERA te organiseren activiteiten. Voorts werd geïnformeerd naar de bereidheid tot daadwerkelijke medewerking aan de VERA-activiteiten b.v. door het ter beschikking stellen van cursusmateriaal, docenten alsmede van know-how omtrent bepaalde onderwerpen.

Uit de met de vertegenwoordigers van de geraadpleegde accountantskantoren en -diensten gevoerde gesprekken bleek dat aan de voortgezette educatie grote

aandacht wordt besteed doch dat verdergaande inspanningen over het algemeen noodzakelijk worden geacht. Er werd in een vrij grote mate de bereidheid uitgesproken om - mits de VERA-activiteiten van goede kwaliteit blijken te zijn - de leden van de organisaties daaraan te laten deelnemen. Toch werd ook in een vrij groot aantal gevallen te kennen gegeven dat men niet bereid is de activiteiten van VERA zondermeer in de plaats te laten treden voor die van de eigen organisatie. Op grond van de verkregen informatie moet worden verwacht dat in een vrij groot deel van de gevallen steeds opnieuw de afweging „zelf doen” tegen „gezamenlijk doen” zal worden gemaakt. Op de vraag of VERA op daadwerkelijke medewerking mag rekenen werd veelal een positief antwoord verkregen; een aantal kantoren verbond hieraan de voorwaarde te verwachten dat de collega's zich eveneens positief opstellen.

Tijdens de gesprekken toonde een aantal accountantskantoren belangstelling voor cursussen uit het normale programma die, al dan niet geleid door docenten uit de eigen organisatie, *uitsluitend* toegankelijk zullen zijn voor deelnemers (eventueel ook niet-afgestudeerden) die aan het desbetreffende kantoor verbonden zijn. VERA verklaarde zich bereid aan een ontwikkeling in deze richting mee te werken mits het beroep op docenten niet zo groot wordt dat het *normale* programma daardoor in gevaar komt. Inmiddels kon in een aantal gevallen een VERA-cursus in zo'n *besloten* kring worden gegeven.

Het bestuur droeg VERA op er voor te zorgen dat de voor de activiteiten aan de deelnemers in rekening te brengen prijs zodanig is dat alle kosten, met inbegrip van die van de noodzakelijke bureau-organisatie, worden gedekt; op den duur mag dus niet op een bijdrage uit de algemene middelen van het Instituut worden gerekend. Dat deze, overigens begrijpelijke, eis VERA voor problemen stelt wordt duidelijk als men zich indenkt dat er cursussen kunnen zijn die zeer grote bedragen aan ontwikkelingskosten met zich brengen. Het is verheugend dat, toen deze omstandigheid zich voor de eerste maal in concreto voordeed, een groot aantal kantoren en diensten zich desgevraagd bereid verklaarde een dusdanige garantie af te geven dat de dekking van een groot deel van de ontwikkelingskosten van een cursus verzekerd werd. Een en ander geschiedde middels een garantie voor een per kantoor of dienst minimaal aantal af te nemen deelnemersplaatsen c.q. een gegarandeerde bijdrage in de ontwikkelingskosten voor het aantal deelnemersplaatsen niet zal kunnen worden afgenomen. Uiteraard verbonden deze collega's aan de toezeggingen de voorwaarde dat maatregelen moeten worden getroffen die waarborgen dat ook een *huns inziens* kwalitatief goede cursus tot ontwikkeling wordt gebracht. Aan deze voorwaarde kon worden voldaan door een begeleidingscommissie in te stellen waarin deze kantoren en diensten vertegenwoordigd zijn.

Tot dusverre werd in dit artikel alleen stilgestaan bij de door het Nivra geëntaamde activiteiten. Ook voor de universiteiten en hogescholen is, middels het post-academisch onderwijs, een taak te vervullen. Het zij met nadruk gesteld dat voortgezette educatie zeker geen zaak is voor het Nivra *alleen*. Nu zowel bij het Nivra als bij de instellingen voor hoger onderwijs de voortgezette educatie enige vorm begint te krijgen, is het van groot belang tot een bundeling van krachten te komen. Het gezamenlijk te betreden terrein heeft immers een immense omvang.